

Joutsenlahden kansakoulu 2. lk 1951.

Joutsenlahden koulu, in memoriam

(Osa II)

MUISTELMIA KOULUAJOILTA 1949-1953

Aloitin kansakouluni Joutsenlahden koulussa syksyllä 1949 kuunteluoppilaana. Luokka oli pikkukoulun alakerran kulmaluokka. Lämmitys tapahtui puilla, ja luokassa oli pönttöuuni. Seinällä oli musta liitutaulu. Lisäksi luokassa oli jalalla seisova korkea helmitaulu. Muuta sitten luokkaan ei mahtunutkaan, sillä pulpetit veivät lopun tilan. Pulpetit olivat kahden istuttavia, ja niissä oli yhdessä sekä pulpetti- että istuinosat. Luokassamme oli todennäköisesti 19 tällaista pulpettia. Koulun keittola toimi ison koulun päädyssä, nykyisten WC-tilojen paikalla. Pihan perillä oli ulkoaukerakennus. Koulun takana oli puutarha peruna- ja porkkanapenkkeineen sekä marjapensaineen. Oppilailla oli kesäisin velvollisuus käydä sitä hoitamassa. Syksyllä piti viedä koululle marjoja talven ruokatarpeiksi.

Piha oli avara, ja siinä välitunnit kuluiivat nopeasti. Oltiin puuhippaa, hypättiin lauraa, pitkäänarua tai ruutua sekä pelattiin seinäpalloa. Suosittuja olivat myös 10 tikkua laudalla, väriä, maata ja kuka pelkää mustaa miestä. Pihavälineitä ei ollut, mutta aina joku toi kotoa pikkupallon tai äidin hylkäämän pyykkinarun pitkännaruksi välituntikäyttöön. Pihalta löytyivät sitten kivet ja tikut pelivälineiksi. Talvella leikimme lumileikkejä. Rakentelimme lumiukkoja, lumilinnoja ja lumilyhtyjä. Tallasimme lumeen kodin pohjapiirustuk-

sia ja muotoilimme huonekaluja 'huoneisiin'. Leikimme kotista!

Pienessä koulussa sijaitsivat 1.-2.-luokat. Ne olivat sekaluokkia. Isossa koulussa olivat yläkoulun luokat ja jatkokoulu sekä poikien käsityöluokka ja yhdistetty juhla- ja voimistelusalii, jossa näyttämön 'esirippuna' toimi sivuillevedettävät puuovet. Yläkoulussa olivat tytöt ja pojat eri luokissa, jatkokoulussa olivat sekaluokat. Pääasiassa tytöillä oli nais- ja pojilla miesopettajat. Opettajani oli alakoulussa Ida Nokelainen. Hän asui koululla, kuten myös johtajaopettaja Jorma Rantala perheineen. Opettaja Nokelainen oli naimaton, kristillisen elämäntapomuksen omaava ja hyvin ankara opettaja. Luokkakuvassa 2.-luokalla meitä on 37 oppilasta, puolet tyttöjä ja puolet poikia. Tunnilla oli istuttava hiljaa, kädet ristissä pulpetilla, ja kuunneltava opettajan opetusta. Monelle koulutietään aloittelevalle tällainen käyttäytyminen oli vierasta. Enin osa oppilaista oli työläiskotien lapsia, joissa molemmat vanhemmat kävivät töissä. Lapset kasvattivat itse itseään sekä toinen toistaan, ja käyttävät olivat kaveriporukalta omaksuttuja. Monelle opettajalle oli vaikeaa ymmärtää koululaisten käyttäytymistä, tapoja, kielenkäyttöä ja jopa pukeutumista.

Kuri oli kova, ja koulutavat oli opittava. Vähäisestäkin tunnilla supattelusta kaverin kanssa joutui nurkkaan seisomaan. Jos kädet eivät pysyneet pulpetilla paikoillaan, niin

karttakeppi saattoi läpsähtää sormille. Rumat sanat olivat kiellettyjä. Sellaisia päästeltäen oli itse pestävä suunsa saippualla (mäntysuovalla). Isommista rikkeistä saattoi jäädä arestiin. Ajan kuluessa koulun tavat opittiin, ja tilanne luokassa muuttui opettajan tahdon mukaiseksi, hii-renhiljaiseksi. Pukeutumisessa oli myös omia sääntöjään. Tyttöillähän ei ollut pitkiä housuja käytössä, vaan mekko tai hame ja pusero. Tavoite oli, että jokaisella olisi ollut aina esiliina edessä ja sen taskussa puhdas nenäliina. Esiliinoja ei kaikilla aina ollut, mutta nenäliinatarkastuksia oli lähes päivittäin ja sellainen oli jokaisella oppilaalla.

Yläkoulussa opettajani oli Helmi Malinen. Meitä tyttöjä on 4.-luokan luokkakuvassa 32. Laulutunnit piti hänen puolisonsa, musiikkimiehenä tunnettu Tauno Malinen. Käsitöitä meille tytöille opetti käsityöopettaja Annikki Suhonen. Ne tunnit pidettiin koulun läheisellä pellolla sijaitsevassa lautaparakissa. Ensimmäinen 3.-luokan käsityö oli käsityöpussi, jossa sitten omaa työtä säilytettiin. Kaikkein ensimmäinen käsityö 1.-luokalla oli ruokaliinan ompelu. Koulussa oli luokkaruokailu, joten ruokaliina pulpetilla oli välttämätön. Koulusta saimme keittoruoan. Se oli peruna-, makaroni- ohra- tai kauravelliä, välillä herne-, peruna- tai kaalikeittoa. Ruoka syötiin valkeista emalikupeista. Jokaisella oppilaalla oli omat eväät, leivät ja maitopullo mukana.

Kävin kaikki 4 kansakouluvuotta-

ni iltavuorossa. Koulu alkoi klo 11 tai klo 12 ja päättyi sitten klo 16, klo 17 tai jopa klo 18. Läksyjä oli kaikilla luokilla paljon. Työkirjoja ei ollut, joten oppiminen oli ulkolukua. Sitä oli kaikissa oppiaineissa. Tutuiksi tulivat Raamatun kertomukset, Suomen vesistöt, läänit kaupunkineen ja kauppaloineen, virret, laulut jne. Jos läksyt, ulkoläksyt tai laskut oli kotona tehty puutteellisesti, jäi koulun loputtua laiskaan. Laskut laskettiin kaikki vihkoon. Vuolukoneita ei ollut, vaan kynä teroitettiin puukolla vuollen. Heti koulun alussa turvattiin kumin säilyminen siten, että lyijykynän yläpäähän vuoltiin ura, johon ohut naru solmittiin. Narun toiseen päähän oli sidottu kumi, joka näin ollen seurasi aina kynää. Käsiä oli tärkeä asia. Koulussa oli kaunokirjoitustunti, jolloin opeteltiin numeroiden ja kirjainten oikeita muotoja. Kirjoittaminen tapahtui mustekynällä, joka oli monelle kauhistus. Mustepisarointa roiskui vihkon sivuille, eikä imupaperistakaan apua ollut. Virheitä ei pystynyt korjaamaan. Usein kuuluivat luokassa sanat: Tämä sivu on kuin pakanamaan kartta! Käsiyö, joka tehtiin ennen kuin aloitettiin mustekirjoitusta, oli kynänpyyhin. Siinä oli päällekein pyöreitä kangaspaloja, jotka oli keskeltä ommeltu yhteen, niin että tilkkupakan molemmille puolille tuli nappi. Tilkut ja napit oli tuotava kotoa. Tytöt kilpailivatkin siitä, kenellä olivat kauneimmat tilkut ja napit. Lukutunneista pidin, sillä osasin lukea jo kouluun mennessäni. Tavaamaan

en vain oppinut, ja tavaamistaitohan oli yksi ekaluokan oppimistavoite. Siitä sain huomautuksia koko 1.-luokan ajan. Yläkoulussa tilanne muuttui. Koulun ylimmässä kerroksessa, katon rajassa, oli pienessä huoneessa kirjasto. Sieltä sai kerran viikossa lainata kirjan kerrallaan. Olin ahkera kirjastonkäyttäjä, samoin kuin monet luokkatoveristanikin. Heidän kanssaan sitten viikon aikana vielä vaihtelimme kirjoja, joten luettua tuli paljon.

Liikuntaa meille opetti oma opettaja. Alakoulussa tunneilla leikittiin samoja leikkejä kuin välitunneillakin. Talvella lisäksi hiihdimme, ja yläkoulussa myös luistelimme. Hupaisa muistoni liikuntatunneista liittyy 1.-luokan hiihtokilpailuihin. En tuolloin tiennyt, mitä kilpailu tarkoitti, ja ensimmäiset suksetni olin saanut samaisena jouluna. Lähdimme parini kanssa matkaan viimeisenä parina. Taidoiltamme olimme samanveroisia. Välillä kaa-tuillimme ja autoimme toisiamme pystyyn. Jos toinen jäi jälkeen, niin toinen odotti. Vielä loppusuoralla parini kellahti kumoon, ja minä autoin hänet pystyyn. Maaliin tulin viimeisenä. Se ei minulle merkinnyt mitään, sillä en tiennyt, mitä se tarkoitti. Palkinto, jonka kilpailusta sain, oli minulle tavattoman tärkeä. Muistan vieläkin saamani keraamisen rintaneulan. Se oli mustatäpläinen, vihreäksi maalattu kala. Olin siitä ikionnellinen.

Näin jälkeensä muistellesa Joutsenlahden kansakoulusta